

Att avstå är att avstanna

DANIEL ANKARLOO

Daniel Ankarloo (f. 1970), lektor i socialt arbete med inriktning på socialpolitik vid Malmö högskola, är skribent, debattör och föreläsare i arbetarrörelsens och vänsterns olika tidskrifter och debattforum. Ankarloo är även författare till böckerna *Kris i välfärdsfrågan* (2005) och *Marknadsmyter – en kritisk betraktelse av nyliberala påståenden* (2008).

Ja, det är klart som korvspad för varje kämpande socialist att regeringen Reinfeldt gör ont värre – och snarast möjligt bör avlägsnas från ministertaburetterna. Och det är också klart, givet den historiska rödgröna allians som SAP, V och MP nu har ingått, att just denna allians blivit förutsättningen för avlägsnandet av regeringen Reinfeldt inför höstens val. Vi behöver en annan regering. Inte minst för välfärdens skull.

När det väl är sagt, har vi dock endast början på historien; och jag vill varken nu göra eller har tidigare gjort någon hemlighet av min kritik mot hur regeringsunderlagen mellan 1994 och 2006 agerat i välfärdsfrågan. Detta kan läsas ut i mina böcker *Kris i välfärdsfrågan* (2005) och *Marknadsmyster* (2008). Inte heller kan jag undanhålla läsaren min tveksamhet till själva den rödgröna alliansen inför valet, men då den väl är det enda reella alternativet kvarstår frågan om vad de rödgröna bör göra efter en valvinst 2010.

Jag ska nedan tackla denna fråga. Jag ska dock inte göra det genom att försöka belägga varför jag tycker att de tre rödgröna partierna hittills formulerat sin välfärdspolitik felaktigt, på basis av det jag i *Marknadsmyster* kallat ”nyliberaliseringen av välfärden”, utan genom att utgå från en grundläggande historisk och social skillnad mellan dem (borgerligheten) och oss (arbetarrörelsen och om man så vill, miljörelsen) – för att därur påvisa politiska konsekvenser. Detta som en stilla bedjan, eller kanske en reell uppmaning, till den rödgröna alliansen om att helt enkelt byta fokus. Vad jag menar med det blir förhoppningsvis klart nedan.

SKILLNADEN MELLAN VI OCH DEM

I all enkelhet, givet arbetarrörelsens historia och socialismens (eller snarare socialismernas) fundament, kan vi beskriva skillnaden mellan dem och oss som att deras grund är en idé, ett ideal, som söker opinionsstöd, medan vår grund är att vi är en rörelse. En rörelse som söker en teori och praktik. Redan

Marx och Engels i sina ungdomsarbeten påpekade gentemot utopismen, att för dem var kommunismen inte ett ideal till vilken verkligheten skulle anpassa sig, utan den verkliga rörelse som avskaffar tingens nuvarande ordning. Likartat har den arbetarklassgrundade socialismen sedan länge haft som sin ledstjärna att "arbetarklassens befrielse måste vara dess eget verk". Även den "reformistiska" grenen av socialdemokratien har haft som ledstjärna att "rörelsen är allt" och att man måste lyssna till rörelsen, som Erlander och Palme sa.

Dessa, möjligen arkaiska, möjligen banala, påpekanden menar jag är av absolut fundamental vikt för att avgöra den röd-gröna alliansens historia, nutid och framtid i politiskt hänseende.

För borgerligheten är idéerna och den ideologiska kampen allt som behövs. När väl hegemonin om marknadskapitalismens oundgänglighet bitit sig fast i samhällskroppen, är allt som behövs för att upprätthålla denna ordning tankesmedjor, bokförlag samt DN:s ledar- och debattsidor. Allt det som vänstern, så upptagen av media, säger sig sakna.

Men, vi i arbetarrörelsen – just därför att vi är i avsaknad av mediamakten, ja, av gruvorna, skogarna och fabrikerna – vi har endast som motkraft kunnat förlita oss på vår egen rörelse. På vårt eget teoretiska och praktiska motstånd, mot både de idéer som borgerligheten sprider i samhället, men framförallt mot den ojämlika, ojämsställda samhällsordning som nödvändiggör dessa idéer.

Det är med denna utgångspunkt som jag ser med sådan oro på hur den rödgröna alliansen hittills har tacklat välfärdspåfrågorna.

VÄLFÄRDSPOLITIKEN – BLOCKERANDE MYTER

Sedan åtminstone tio år tillbaks har debatten, och framförallt den praktiska politiken, inom välfärdsområdet helt varit uppslukad av frågan om välfärdsstatens framtida finansie-

ring. Det cementerade grundperspektivet har blivit att den skattefinansierade, svenska välfärdsmodellen inför framtiden blir alltmer omöjlig att upprätthålla. Med i genren sedvanligt nyspråk saluförs en föreslagen återgång till fattigvårds- och grundtrygghetsprinciper i socialpolitiken som "reformer".

Först i raden var *Kommunförbundet och Landstingsförbundet* (numera SKL) med sin skrift *Kommunala framtider*, där man genom kreativa räkneexempel försökte påvisa att den kommunala skattesatsen skulle behöva höjas till 50 procent år 2050 och till 70 procent år 2100 för att möta den ökade efterfrågan på vård, skola och omsorg. Likartat har sedan de statliga *Långtidsutredningarna* 2003 och 2008 fastslagit att den framtida välfärden knappast längre kan finansieras fullt ut med skatter och i offentliga monopol – utan måste "reformas". Sedan kom *Globaliseringsrådets* slutrapport med likartade slutsatser. En ESO-rapport från 2009, *Välfärdens långsiktiga finansiering*, författad av Per Borg, kunde till slut konstatera att medborgarna framgent måste betala mer av välfärden ur egen ficka, eftersom fortsatt skattefinansiering skulle kräva en kommunal skattesats på 42 procent år 2030. Allt, enligt Borg (på *DN debatt* 23/6-2009), en orimlighet. Under våren 2010 har också ett unikt samarbete inletts mellan tankesmedjorna *Arenaidé* och *Timbro* i tillsättandet av "*Borg-kommissionen*" med uppdrag att utreda frågan om välfärdsstatens långsiktiga finansiering. Det roliga är att slutsatsen redan är fastslagen i direktiven: "Nya vägar måste uppenbarligen sökas för att finansiera välfärdstjänsterna".

Den politiska agenda som följer på denna analys, med förslag som studieavgifter i universiteten för att öka genomströmningen, högre effektiv pensionsålder, ett längre arbetsliv i lönearbete, "preciserade" (det vill säga minskade) offentliga åtaganden i socialförsäkringar och socialserviceproduktion och framförallt ökad privatfinansiering av välfärden i

framtiden har således getts ett skimmer av oundviklighet. Så konstaterar Finansdepartementets tjänstemän i *Långtidsutredningen 2003*:

”Ett ökat inslag av frivilliga betalningar innebär dock att efterfrågan på välfärdstjänster i ökad grad kommer att styras av innehållet i den egna plånboken. Det strider mot det grundläggande målet att välfärdstjänster ska tillhandahållas vid behov och oavsett betalningsförmåga och att jämlikhet och likvärdighet ska garanteras. *Denna konflikt är dock ofrånkomlig och en ökad efterfrågan på välfärdstjänsterna på lång sikt ska kunna tillgodoses.*”

Som jag tidigare har visat i min *Kris i välfärdsfrågan* och även mot slutet av *Marknadsmyter* bygger hela problembilden som skisserats upp på en mängd glidningar och spekulationer samt direkt ologisk/felaktig statistik, vilka sammantaget ger, som bäst, ett synnerligen undermåligt underlag för välfärdspolitiken, eller, som sämst, medvetet vilseledande skrämpropaganda om hur en ”reform” av välfärdsstaten inför framtiden är ”ofrånkomlig”. Så till den grad att den, enligt egen utsago, strider mot gällande principer i *Skollagen*, *Hälso- och sjukvårdslagen* och *Socialtjänstlagen*. Jag tänker dock inte här upprepa min argumentation för dessa mina kritiska slutsatser om de otaliga långtidsutredningar och kommissioner som försökt fastslå denna nödvändighet. Vi lever i ett öppet samhälle med yttrandefrihet och tryckfrihet, så det är bara att läsa, för den som vill och måste.

Det jag här vill poängtera är vilka förödande konsekvenser detta perspektiv, av oundvikliga finansieringsproblem som välfärden står inför, får för arbetarrörelsen. Ty, den effektiva politik som förts (och förs) i kommun och landsting, oavsett parlamentariska majoriteter, på bas av denna hegemoniska problembild, fungerar effektivt som hinder och inte under-

byggande av fortsatt starka och till och med växande folkliga opinioner till den offentliga välfärdens försvar.

Så när folkflertalet både opinionsmässigt och i praktiken står bakom det perspektiv som nu mobiliseras i olika nätverk till den svenska välfärdsstatens försvar, mot nedskärningar och privatiseringar, ja, då sitter de som borde vara rörelsens egna representanter och bygger sin politik på den motsatta förmenta oundvikligheten av att skära ner och privatisera i välfärden – ofta under förespeglingen av ”budgetansvar” och med nyspråk som ”besparingar” och ”reformutrymme”. Ja, vad är lönt att försöka motstå det som är ”oundvikligt”? Senast i Västernorrland kan vi se ett sorgligt exempel på hur socialdemokratiska landstings- och kommunpolitiker inte underbygger utan står i absolut motsättning till breda, mobiliserade folkliga opinioner i välfärdsfrågan. 700 tjänster ska bort från sjukhuset i Sundsvall, har landstingsledningen beslutat. Som om det vore för trångt med sjukvårdspersonal och för lättillgängligt med sjukvård för befolkningen i Sundsvall! Och om 700 borttagna tjänster är en ”besparing”, då har väl personalen rätt att fråga sig när de 700 tjänsterna kommer tillbaks. Man ”sparar” inte till något som man aldrig tar ut eller får tillbaks, nämligen. Exemplet på denna nedskärningsiver i kommuner och landsting är tyvärr mångfaldigt fler – med stöd från både MP och V.

Alla lofvärda politiska markeringar från den rödgröna alliansen mot regeringen Reinfeldts urholkning av välfärdsstatens tidigare principer om jämlikhet och likvärdighet förlorar i detta ljus tyvärr mycket av sin trovärdighet, då varje folklig opinion för fortsatt och utbyggd gemensam välfärd i praktiken förbises, eller till och med körs över, även av rödgröna majoriteter i kommun och landsting. Detta närmast uteslutande med samma förvirrande argumentation som finns i de olika långtidsutredningarna.

Den senaste socialdemokratiska partikongressen är ett

tydligt exempel på detta fenomen, där varje motion från arbetarkommuner för höjning av a-kassa och sjukförsäkring till 90 procent och mot privatiseringar i framförallt skola och barnomsorg effektivt motarbetades av partiledning, ombudsmän och kommunal- och landstingsråd. Och en sak är säker givet "finansieringsproblematiken", enligt partiledare Sahlin: "Det blir ingen arbetstidsförkortning."

Välfärdsfrågornas underkastelse under finansieringsproblematik och balanskrav är sedan regeringen Persson, institutionaliserad med en skrivelse i kommunallagen. Detta tar sig närmast tragikomiska uttryck när SKL nyligen kunde redovisa ett finansiellt *överskott* i kommunsektorn för år 2009. Och det i ett läge med en massarbetslöshet i den djupaste depressionen i Sverige sedan 1930-talet. Man behöver inte hänge sig till keynesianism för att reagera på att den avgörande delen av den offentliga sektorn idag inte ens reagerar milt kontracykliskt på krisen utan direkt *procykliskt*. När den privata sektorn ställer allt fler under arbetslöshetens ok, ja, då följer kommunerna och landstingen efter. Det som ur rörelseperspektiv borde ses som närmast en skandal redovisas nu i stället genom teknokratins framgång.

ÅTERHÅLLSAMHETENS LOGIK

Det kan tyckas illa nog att både regeringsalliansen och de rödgröna hittills formerar sin politiska agenda utifrån en problembild som (om min kritik stämmer) bygger på missvisande och undermåligt underlag. Men mer avgörande för den rödgröna politikens framtida möjligheter, sett i backspegeln av de senaste tjugofem åren i rikspolitik och kommunpolitik, är själva den politiska logik som har cementerats. Å ena sidan har vi den avpolitisering av välfärdsfrågor och ekonomisk politik som helt underkastats en logik av "oundviklighet", till exempel genom den i nyspråk institutionaliserade "oberoende" Riksbanken ("oberoende" av vad?) och den auto-

matiska "bromsen" i det nya pensionssystemet. Å andra sidan kompletteras detta med ett närmast anorektiskt förhållningssätt av "återhållsamhet" och av att avstå i de politiska arenor som trots allt kvarstår – under förespegling av "ansvarstagande" och "pragmatism".

Sett ur teknokratiskt perspektiv av "smart plan", som jag ska återkomma till nedan, må dessa idéer ha sin rationalitet, men ur rörelseperspektiv blir de totalt kontraproduktiva. Ty, vad är det för poäng för den vanliga medborgaren, och än mer den kämpande socialisten, att mobilisera politiskt, bara för att administrera det oundvikliga? Och vad är det för poäng att mobilisera sin politiska kraft bara för att få "avstå"? Det kan man ju göra utan ansträngning ändå. Eller genom att rösta på Reinfeldt. Eller be sin arbetsköpare.

Exemplen på denna hållning är tyvärr otaliga i de rödgröna allianspartiernas politiska retorik. Ja, till och med när man driver livsavgörande och alltigenom behjärtansvärda politiska frågor som miljö ("hållbar utveckling"), jämställdhet, arbete och välfärd smyger sig logiken och retoriken om "att avstå" in. Välfärdspolitikens förment oundvikliga "återhållsamhet" är därför endast en aspekt av en hel arsenal av politisk retorik.

Så reduceras miljöpolitiken till individuella frågor om att "avstå" konsumtionsutrymme, "nolltillväxt", att lämna bilen hemma, sluta flyga inrikesflyg, sluta äta kött och i övrigt en alltmer asketiskt livsföring. Den fackliga politiken dränks i "återhållsamhet" i lönekrav, och LO-ledningarna har under de senaste avtalsrörelserna framtvingat löneavtal som i princip legat i linje med det "löneutrymme" som på förhand fastställts av *Konjunkturinstitutet*. Och då har vi inte berört den "krisuppgörelse" som *IF Metall* ingick med arbetsgivarparten inom bilindustrin under 2009. Samma logik gäller för välfärdsfrågor som helt underordnas idén att avstå välfärd idag i "budgettakens" och det bristande "reformutrym-

mets” namn. Vi får inte längre den välfärd som vi i rörelsen har kämpat oss till, utan den som teknokraterna beslutat ”ryms inom budget”. Såvitt det finns någon socialism och jämlikhetssträvan kvar, följer den konjunkturen och budgetramarna. Så har också inkomstojämlikheterna ökat kraftigt det senaste kvartsseket.

Notera här att det *inte* är *innehållet* i de politiska kraven som jag opponerar mig emot, utan det politiska perspektiv av att ”avstå” i vilka de framläggs. Ett sådant perspektiv har många funktioner, men folkligt mobiliserande för politisk förändring i jämlik, jämställd riktning är inte en av dem.

Denna blandning av teknokratism och medelklassperspektiv på politik (ofta med ursprung i Stockholms innerstad) hör mer hemma i filantropisk stadsmission än i socialistisk arbetarrörelse och är i övrigt ett perspektiv där solidaritet mellan jämlikar ersätts med hierarkiska och nedlåtande perspektiv av ”empati” och uppoffring från dem som har till dem som inte har. Det nyliga flirtandet med regeringens pigavdrag från ledande socialdemokrater i Stockholm förstärker bilden av denna grupps avskärmande från den egna opinionen, till och med fattat kongressbeslut, i en så grundläggande klassfråga. Filantropin visar sitt fula tryne när huvudargumentet är att överklassen nu i alla fall *ger* underklassen jobb. 11 000 stycken till och med. Snart kommer väl retoriken om ”hur väl man tar hand om dem” också?

Det är i det ljuset heller inte konstigt att det är just ”vänster-tankesmedjan” *Arena* som ingått samarbetet med *Timbro* nyligen, då *Arena* är huvudexponenten för den ”vänster” som är helt skild från någon som helst arbetarrörelse, och som hårdast har kritiserat den nationella välfärdsstaten.

Perspektiven riskerar att bli ett effektivt sätt att blockera det stora folkflertalet från politisk mobilisering för välfärden, som ett led i en samhällsutveckling i mer jämlik riktning, nu när den behövs som allra mest. Den folkliga mobilisering

som ändå åstadkommit sker än så länge trots och inte med hjälp av de rödgröna allianspartierna.

Ja, inte ens när väl det som borde vara direkt socialistiska krav om minskad arbetstid framförs, är detta stadsmissionsperspektiv frånvarande. I sin plädering nyligen för minskad arbetstid på ETC:s hemsida (www.etc.se) framhöll Carl Schlyter (MP) att "vid en ekonomiskt rimlig arbetstidsförkortning kommer en kortsiktig löneminskning". Men denna löneminskning ställs inte upp som ett problem, utan framhålls istället som lösningen på ett annat problem, just inkomstökningarna. Schlyter fortsätter:

"Produktivitetsökningar som hela tiden tas ut i höjd lön/höjd konsumtion ökar resurs- och energiförbrukningen och utsläpp av växthusgaser. Nya gröna teknologier räcker inte för att nå en långsiktigt hållbar utveckling, *så länge vi envisas med att ta ut produktivitetsoökningarna i inkomstökningar.*"

Arbetarklassens krav på en del av merprodukten av sitt arbete framställs här således som ett problem, som vi "envisas" med att framhålla. Lösningen, verkar det, blir att sluta "envisas". Vem vill mobilisera politisk energi för det?

"RÖRELSE" UNDERIFRÅN – "SMART PLAN" UPPIFRÅN

Låt mig således gå över till tre närliggande exempel på rörelsens avgörande politiska vikt för framgång i hjärtefrågor för de tre rödgröna allianspartierna. Mitt fokus här på rörelsen är inte en fetisch, utan bygger på historiska erfarenheter.

Ta först löntagarfondsfrågan under 1970-talet. Dess grundläggande värde var inte alls innehållet i själva förslaget, utan den massmobilisering i den fackliga rörelsen kring frågan och den allmänna radikaliserings av LO-kollektivet som bar upp förslaget. När, som bland andra Lars Ekdahl i sin utmärkta Meidnerbiografi har påvisat, det socialdemokratiska

partimaskineriet slutgiltigt malt sönder det ursprungliga förslaget och dess rörelsegrund i fackföreningen och man omvandlat förslaget till en oförarglig reform för "kapitalanskaffning" i industrin och inte alls den laddade fråga om ägande och arbetarinflytande över produktionen som fackföreningsrörelsen bar upp den till, ja, då kan vi konstatera att Palmes varningsord från 1981 mer än väl har besannats i närmast profetisk klang:

"Det står samtidigt klart att vi inte kan svikta. Skulle vi för ett ögonblick falla undan ... så rivs fältet upp. Idag löntagarfonder, i morgon sjukförsäkring, pensioner och arbetstid, i övermorgon medbestämmande och arbetsmiljölag, dagen därpå kanske strejkrätten och organisationsfriheten."

Ja, nu sitter vi här med Laval-dom, urholkade kollektivavtal, bemanningsföretag, en a-kassa som mer liknar ett förstärkt socialbidrag och med ett alltmer hungrigt *Svenskt Näringsliv* som formerar sig för att ytterligare begränsa strejkrätten, avskaffa LAS och attackera en alltmer tandlös MBL. En avstannad arbetarrörelse har på område efter område ackompanjerats av det ena nederlaget efter det andra det senaste kvartsseklet.

Men än värre, ett undergrävande av folkliga rörelser gör att inte ens tillkämpade politiska *segrar* praktiskt kan förvaltas till något vettigt.

Det aktualiserar mitt andra exempel: folkkampanjen mot kärnkraft. Denna miljörörelse bar upp och framtvingade folkomröstningen 1980. När väl linjerna 2 och 3 segrat (eller i alla fall linje 1 ovedersägligt förlorat) i folkomröstningen, så kan vi trettio år efteråt, just det magiska årtalet 2010, konstatera att i praktiken administreras ett valresultat som inte ens fanns på någon av folkomröstningens valsedlar. På alla lingers valsedlar stod nämligen att till 2010 skulle kärnkraften

vara avvecklad. Då den antikärnkraftsrörelse som bar upp folkomröstningen och dess resultat väl övergivits av de politiska partier som en gång byggde på den och understödde den, då kan vi se att kärnkraften nu i lugn och ro byggs ut – av dem som förlorade.

Ta för det tredje EMU-omröstningen, som på många sätt var ett typexempel på hur en folklig rörelse underifrån är viktigare än aldrig så många uppifrån etablerade politiska och fackliga korporationer. Nej-sidan vann omröstningen, men bara för att nu behöva konstatera att riksdagen (och framförallt, som sagt, kommuner och landsting) bedriver en långt mer restriktiv finanspolitik än den som ens finns i EMU:s ”konvergenskrav”. Och typiskt nog konstaterade ju också Göran Persson efter nej-segern i EMU-omröstningen att ”det blir inga fler folkomröstningar”. Folkliga opinioner underifrån är tydligen inte längre en rörelse att lyssna till, utan ett problem att undgå.

Att det är detta politiska perspektiv av ”smart plan” uppifrån och inte folklig rörelse underifrån, som även framgent riskerar driva de rödgrönas välfärdspolitik, syns inte minst i hur de politiska etablissemangen ser på det nya pensionssystemet. Ordföranden för min egen a-kassa (AEA), Anna Ekström, sammanfattade i följande ord den i dessa kretsar samlade uppfattningen synnerligen kärnfullt:

”Det lysande undantaget är vårt pensionssystem som stöds av en bred parlamentarisk majoritet som är stabilt och hållbart och samtidigt förhållandevis enkelt och tydligt.”

I direktiven för tidigare nämnda *Borg-kommissionen* sägs likartat att det är ”en svensk tradition ... att söka *breda och praktiska lösningar* på avgörande samhällsproblem, senast tydligast i och med pensionsreformen 1994”. Och man önskar att ”kommissionen ska ... presentera sitt resultat så att beslut om

en liknande process framstår som naturlig beträffande vård och omsorg”.

Man kan återigen inte låta bli att förundras över hur teknokraterna definierar ordet ”bred” i sammanhanget.

Beslutet och genomförandet av den gamla ATP-reformen var i många verkliga avseenden ”bred”. Och det oavsett vad man tycker om innehållet i reformen. Den föregicks av en omfattande folkbildning, öppen politisk debatt, val och en folkomröstning. Erlander deklarerade i sammanhanget att ”vi borde göra hela svenska folket till en studiecirkel i pensionsfrågan”. I arbetarpartiernas djupaste gräsrotter sågs ATP som varje medlems angelägenhet och, som kronan på verket av välfärdsbygget, av just ”folket” i ”hemmet”. Vem minns inte valaffischen med guldklockan, ”men först en rejäl pension”? Reformen var i reell mening en produkt av rörelse.

Det nya pensionssystemets ”samsyn” och ”bredd” har där-
emot inget med folk- eller partimedlemsopinioner att göra, utan med hur ett gäng siffernissar, riksdagsparlamentariker och en mellan val tillsatt ”genomförandegrupp” på rekordkort remisstid nått en ”samsyn”. Allt, som Ulla Hoffmann så väl beskrivit i boken *Som en skänk från ovan*, för att just undgå att ”göra hela svenska folket till en studiecirkel i pensionsfrågan”. Syftet tycks ha varit att beslut och genomförande inte skulle kunna äventyras av motsträviga folkliga rörelser eller av de socialdemokratiska rådslag som enligt Hoffmann, kritiserade systemet ”sönder och samman”. Informationen och ”folkbildningen” kom nu inte som politisk debatt och kritiska reflektioner (varken internt i partierna eller externt hos medborgarna) på förhand, innan beslut, utan som glättiga pr-broschyrer och orange kuvert *i efterhand, fait accompli*. Att reformen aldrig skulle ha kunnat genomföras på basen av bred folklig rörelse visas inte minst av Göran Perssons lakoniska konstaterande för några år sedan: ”Jag är säker på att

det vi gjort inte kommer vara populärt om tjugo år, när de som går i pension ser vad vi har gjort.”

Pensionsreformen är ingen bred, folklig rörelse underifrån. Det är en ”smart plan” uppifrån.

TILL SLUT

Med det får jag avsluta min exposé över utmaningarna för en eventuell rödgrön regering efter valet. Någon kanske invänder att jag inte har diskuterat konkreta förslag och långsiktiga visioner i välfärdsfrågan och att det är det som saknas. Men jag menar verkligen tvärtom, att det avgörande vägvalet för de rödgröna inte är själva innehållet i deras förslag, eller deras mer långsiktiga visioner. Ska man vara lite stygg kan man till och med säga att det på sistone tänkts ut alltför många ”långsiktiga visioner” om välfärden inför framtiden, både inom arbetarrörelsens teknokratier och annorstädes. De visionerna stavas oftast ”stabilitet och budget i balans fram till år 2050”. Nej, det avgörande vägvalet för de rödgröna partierna, är *hur man ser på hur konkret politik och långsiktiga visioner överhuvudtaget tillkommer, upprätthålls och genomförs politiskt*. Inte minst i välfärdsfrågan.

Å ena sidan har vi den teoretiska och historiska lärdom som visar att arbetarrörelsens jämlikhetssträvanden och kamp för välfärd är konsekvensen inte av idéer och ”visioner” som serveras rörelsen från den ene eller den andre ”stabile” världsförbättraren med en smart plan, utan av klassens egen rörelse och praktik. Den lärdom som säger oss att det som skänker vår tillkämpade välfärd, våra arbetsvillkor och våra kollektivavtal ett uns av ”stabilitet” och möjligheter till förbättringar, inget annat är än vår egen aktivitet och rörelse. Som inser att det börjar ”röra sig i huvudet” först när ”det rör sig i fötterna”. Rörelse är kondition. Man kan inte stå sig still eller ”avstå” till bättre kondition.

Mot det står den teknokratiska synvinkel som jag menar

varit praktiskt förhärskande i välfärdsfrågan även i de rödgröna allianspartierna sedan det förra regeringsinnehavet från 1994 och framåt; den som tror att välfärd och löner är konsekvensen av "utrymmen" som finns eller inte i matematisk sifferexercis – i "balans" under "tak". Som tror att den avgörande välfärdsfrågan är en om en smart plan för "finansiering", inte om vi uppnår våra politiska jämlikhets- och trygghetsmål med välfärden – och därför inte ens kommer så långt som att diskutera den senare frågan.

För oss som tillhör den första kategorin är de folkliga rörelserna till välfärdens försvar jämlikhetens och ytterst socialismens grundläggande *förutsättning*. Och som sådana något som *entydigt* måste både understödjas, organiseras och ledas av politiska partier, för att partierna ska ha någon som helst legitim roll att spela i välfärdsfrågan.

De teknokrater som tillhör den andra gruppen har till syvende och sist den enda sociala funktionen att, medvetet som omedvetet, motarbeta, försinka och i vilket fall undgå denna rörelse. För dem är de folkliga rörelserna för välfärd inte välfärdspolitikens förutsättning, utan dess hinder. Denna inriktning i välfärdsfrågan har fått till funktion att stoppa "rörelsen i fötterna". Vissa inser konsekvenserna av detta, att konditionen i rörelsen är sorgligt försvagad, och har åtminstone vett nog att beklaga sig över att det då samtidigt står så still med "visionerna" (det vill säga, det står still med "rörelsen i huvudet"). Andra, som jag gett exempel på ovan, beklagar sig inte ens över den sjunkande aktiviteten i arbetarrörelsens organisationer, utan tycker det är rätt bekvämt att få regera i välfärdsfrågan, utan sådana störande element som folkliga motopinioner, folkomröstningar eller interna medlemsrådslag.

Det intressanta valet 2010 står således inte främst mellan regeringen Reinfeldt, som jag också entydigt vill få bort, och den rödgröna motalliansen som formerats som det enda

effektiva regeringsalternativet, utan mellan huruvida den rödgröna alliansen även framgent kommer att anslå de teknokratiska siffernissarnas perspektiv som bas för sin välfärdspolitik, eller den folkliga rörelsens. Hur jag tycker det valet bör vara, torde stå klart – och mina egna farhågor om den rödgröna alliansens välfärdspolitik, har jag här förvisso haft svårt att dölja. Måhända en orättvis betraktelse, tycker några? Men, tro mig, efter en valseger hoppas jag innerligt att en rödgrön valallians övertygar dem av oss som hyser dessa farhågor om att vi har haft grundligt fel.

Men det kräver också att man byter fokus från ”smart plan uppifrån” till ”folklig rörelse underifrån”. Att man börjar, som Erlander och Palme sa, ”lyssna till rörelsen”.